

Ліцей як середовище успішного особистісного розвитку

Світлана ОСТАПЕНКО,

директор Верхняцького навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа I–III ступенів №1 – ліцей» Христинівської районної ради Черкаської області,

Наталія СТЕПАНОВА,

кандидат філософських наук, доцент кафедри професійного розвитку педагогів Комунального навчального закладу «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради»

У контексті глобалізації та інтеграції на всіх рівнях – від світового до регіонального – акцентується на потребі у підготовці сучасної людини як особистості, здатної критично мислити, бути відповідальною перед собою, громадою, державою, адекватно оцінювати свою діяльність. Саме тому в сучасних умовах модернізації української шкільної освіти важливого значення набуває впровадження нововведень в освітній процес.

Верхняцький навчально-виховний комплекс «Загальноосвітня школа I–III ступенів №1 – ліцей» Христинівської районної ради Черкаської області – активний учасник освітніх перетворень упродовж усього часу свого існування. Із реорганізацією у багатопрофільний ліцей із поглибленим вивченням української мови, біології та математики у 2014 році педагогічний колектив навчального закладу взяв курс на розбудову освітнього середовища, орієнтованого на сприяння процесу самореалізації кожного учня, становлення успішної особистості.

Основу творчої моделі нашого навчального закладу – «Школи успішного особистісного розвитку» – становить ідея самореалізації кожного учня, розвитку його як успішної особистості. Вона базується на провідних положеннях гуманізму, розроблених К. Роджерсом («навчання і виховання підростаючого покоління повинні сприяти розкриттю внутрішніх дитячих самоактуалізуючих сил розвитку – це один з найпотужніших мотивів пізнання світу, людей, подій і, нарешті, себе самого») [4], Ш. Амонашвілі («особистісно-гуманний підхід полягає саме в тому, щоб необхідний для засвоєння в певний період педагогічного процесу зміст навчання зробити особистісно значущим для дитини») [1], В. Сухомлинським («розв'язання проблеми міцних осмислених знань можливе за умови напруження власних зусиль,

досягнення працею успіху, радості розумової праці – цих трьох сходинок на шляху пізнання») [9], О. Захаренком («весь навчально-виховний процес має бути повністю гуманізований») [5], І. Бехом («справжня вихованість особистості визначається гуманістичним ядром, в центрі якого – безкорислива любов») [3] та ін. Проте бурхливий розвиток сучасних технологій, зростання темпу життя, глобалізаційні виклики вносять корективи в освітній процес. Це зумовлює необхідність обґрунтування нових підходів до управління навчальним закладом, пошуку та впровадження нових педагогічних технологій, сучасних форм взаємодії школи–родини–громади задля досягнення єдиної мети: створення освітнього середовища із максимально сприятливими умовами для успішного розвитку особистості.

Місія навчального закладу – «Успішна дитина – успішна особистість – успішне суспільство» – відображає розуміння того, що лише успішна людина, яка розвивається і здатна реалізувати свої індивідуальні запити, може стати рушієм суспільного поступу. Ідея «розвиваючи себе – будеш сучасне суспільство» набуває нового змісту, оскільки йдеться про саморозвиток, самовизначення і самореалізацію кожного для блага суспільства і досягнення у житті різних ситуацій успіху.

Освітня система нашого ліцею в контексті «Успішна школа – успішний учень» охоплює:

- Комплекс освітніх цілей, спрямованих на формування та розвиток успішної особистості.
- Громаду: учнівську, педагогічну, родинну, зацікавлених осіб, об'єднаних на паритетних відносинах, які працюють на реалізацію зазначених цілей.
- Освітнє середовище, де відбувається формування і становлення здорової, життєво-компетентної, духовно багаті особистості.

Ми переконані в тому, що основу будь-якого успіху становлять: єдність у досягненні ідеї всіх

учасників освітнього процесу, демократизм і довіра у стосунках та відповідальність кожного і всіх за результат. Саме тому Верхняцький навчально-виховний комплекс – це суспільно-освітній заклад, де працює дитячо-доросла співдружність задля досягнення спільної мети.

На старті до впровадження інновацій маємо злагоджену співпрацю колективу вчителів, учнів, батьків та наших партнерів, де на кожному кроці передбачено орієнтацію учасників освітнього простору на досягнення загальних цілей шляхом встановлення різновекторних зв'язків та реалізацію інноваційних ідей.

Головною ідеєю моделі розвитку Верхняцького навчально-виховного комплексу як інноваційного освітнього закладу є створення умов для становлення успішної особистості. Системне розуміння педагогічної дійсності передбачає окреслення людиноцентричної лінії, основу якої становить особистість дитини, її життя і здоров'я. Здоров'я «є важливим показником збереження й розвитку людського потенціалу будь-якої країни» [2, с. 381]. Тому педагогічна діяльність нашого навчального закладу охоплює турботу про здоров'я учасників навчально-виховного процесу на основі впровадження здоров'язбережувальних технологій.

Передумовою реалізації такої моделі є моніторингові дослідження: стану здоров'я учнів за медичними картами; пропусків навчальних занять через хворобу; рівня фізичної підготовки учнів; реалізації заходів, спрямованих на збереження здоров'я школярів. Але ми також розуміємо, що фізичне здоров'я пов'язане з інтелектуальним та психологічним впливом. Тому в нашому закладі ми створюємо комфортне середовище, що дає змогу формувати позитивні відчуття, уявлення, бажання, впливає на світ настроїв, станів. Кожну класну кімнату вирізняє оригінальний дизайн, креативно оформлені холи і рекреації, є місця для відпочинку під час перерв. Кольорові рішення і дизайнерські мотиви спрямовані на подолання емоційного напруження, зняття негативних емоцій, що у комплексі створює позитивну Я-концепцію.

Психолого-педагогічний супровід навчально-виховного процесу передбачає, що відповідальність за наших вихованців не обмежена певними часовими рамками, зокрема, терміном навчального року. З огляду на це, у Верхняцькому навчально-виховному комплексі було розроблено проект тематичної літньої школи «Екошкола», який став логічним продовженням навчально-виховного процесу.

Із 2012 року працює центр літнього оздоровлення, реабілітації, дозвілля та пізнання «Всесвіт», у складі якого – пришкільний табір «Сонячна Галактика», тематична літня школа «Екошкола» із мовною групою.

Тематична літня школа «Екошкола» об'єднує учнів 5–8-х та 10-х класів у загони: «Гарт» (група

здоров'я), «Соціальний театр», «Cool School» (мовна група), «Ігротек» (група вожатих), «Медіа-освіта», «МАН-лабораторія», «Еколого-краєзнавча експедиція» (екологічна та туристсько-краєзнавча робота).

Відповідно до моделі інноваційного розвитку плануємо використовувати із 2017/2018 навчального року педагогічну технологію «Росток» для учнів початкової школи. Її основу становить діяльнісне та інтегроване навчання, що спрямоване на особистісний розвиток кожної дитини, формування ситуацій успіху не тільки у навчанні, а й у вирішенні будь-яких життєвих завдань. У цій технології розроблено дієвий інструмент формування основних груп компетентностей учнів завдяки спеціальному інтегрованому курсу «Навколишній світ», що повністю відповідає освітнім завданням, окресленим у Концепції «Нова українська школа» [7].

Важливим напрямом впровадження моделі успішного учня є використання елементів наукового проекту у форматі «STEM-освіта». Робота у класах-лабораторіях із сучасним навчальним обладнанням, за науково-практичними, адаптованими для навчального процесу, програмами, забезпечить ефективність навчання. Першою програмою, із якою ознайомилися наші учні, є LEGO-конструктор. LEGO-технології дають змогу зробити математику чи фізику цікавими. Адже у LEGO є три складові, які найбільше захоплюють сучасних дітей: навчання шляхом гри, багатифункціональність самої гри, наближеність до реального життя.

Вже сьогодні ми можемо прогнозувати попередні результати від застосування LEGO-технології: розвиток умінь аналізувати, порівнювати, зіставляти, виділяючи характерні особливості явищ, процесів, посилення уваги, спостережливості, пам'яті, уяви. Окрім цього, використання LEGO дає змогу змінити характер традиційної системи освіти із замкненого на відкритий, а в самій освітній лінії виокремити елементи соціоцентризму, коли в учнів напрацьовуються навички роботи у колективі, такі, як взаємоповага, організованість, терпіння, відповідальність за спільну працю тощо.

Для забезпечення стійкого результату моделі «успішний учень» ми звертаємо увагу ще й на такий аспект, як умінь вести конструктивний діалог, домовлятися та співпрацювати. Наш навчальний заклад тривалий час співпрацює з Уманським державним педагогічним університетом ім. Павла Тичини, Уманським національним університетом садівництва, Комунальним навчальним закладом «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради», Інститутом обдарованої дитини Національної академії педагогічних наук України, Національним авіаційним університетом, регіональним сільськогосподарським підприємством «Верхнячка Агро».

Участь у міжнародному шкільному освітньому проєкті з раціонального використання ресурсів та енергії «SPARE» дала змогу налагодити дружні зв'язки з учнівськими колективами із Молдови та Казахстану. Представники цих країн брали участь у Міжнародній конференції «Клімат. Природа. Енергія», яка відбулася в рамках обміну досвідом з питань екологічної освіти на базі нашого навчального закладу у 2013 році.

Продовжуючи лінію екологічної освіти, ми взяли участь у Міжнародному змаганні креативного письма Living Rainfores, присвяченого екологічним проблемам планети (учні 6–11-х класів писали есе).

Ми підтримуємо ідеї вчених – педагогів, психологів, які, досліджуючи індивідуальні освітні траєкторії кожного суб'єкта навчально-виховного процесу, виокремлюють важливість такої компетенції, як вміння жити у багатокультурному суспільстві [6]. Адже для сучасної освіченої молоді людини мають бути прийнятними такі цінності, як повага, толерантність, культура миру, здатність жити поряд із людьми різних національностей, мов, релігій та ін.

З огляду на те, що у школі дитина може здобути певний досвід соціалізації з виконанням різних життєвих і соціальних ролей, співпраці із зарубіжними друзями, ми взяли участь в американській освітній програмі «Друзі з листування» (учні Верхняцького навчально-виховного комплексу листувалися з ровесниками із Греції, США (штат Канзас), Польщі, Словенії, Австралії). Також ми стали учасниками Міжнародного шкільного проєкту «Створення Книги дружби», де кожний дописувач розповідав про історію державних символів.

2016 рік в Україні було проголошено Роком англійської мови. У рамках означеної теми ми взяли участь у Міжнародному проєкті від Британської Ради Shakespeare Live in School, присвяченому вшануванню творчості Шекспіра.

Досвід участі у міжнародних проєктах довів, що така форма діяльності є ефективною. Вона сприяє вирішенню важливих завдань у реалізації моделі успішного учня: шляхом залучення до конкретних справ плекати активного, всебічно освіченого ліцеїста, громадянина з почуттям патріотизму, толерантності, відданості справі та з планетарним розумінням відповідальності за майбутнє.

І насамкінець, зазначимо: наш педагогічний колектив прагне, щоб у найкоротші терміни Верхняцький навчально-виховний комплекс можна було без перебільшення визнати hub school – суспільно-освітнім закладом із європейською якістю освіти. Щоденна копійка робота наших колег є реальним механізмом об'єднання активних, креативних, відповідальних особистостей, орієнтованих на ідеали демократичного громадянського суспільства, і перетворення навчального закладу

на освітній та просвітницько-культурний центр громади, де кожний учень зможе реалізувати свій потенціал і пізнати власний успіх.

Наш спільний успіх у тому, щоб кожний наш вихованець став людиною освіченою, культурною, високодуховною, доброю і чуйною, що є необхідною умовою розбудови громадянського суспільства та утвердження демократії в Україні.

Література

1. Амонашвили Ш. Размышления о гуманной педагогике / Ш. Амонашвили. – Москва: Издательский дом Шалвы Амонашвили, 1996. – 494 с.
2. Бех І. Д. Виховання особистості: підручник / Іван Бех. – Київ: Либідь, 2008. – 848 с. – С. 381.
3. Бех І. Д. Гуманізм у вихованні підростаючої особистості / Іван Бех. // Рідна школа. – 1995. – №9. – С. 23–25.
4. Бочкарьова Н. С. Філософія освіти Карла Роджерса. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://ipp.lp.edu.ua/WebRC/issues/Bochkaryova_Rogers.htm
5. Захаренко О. А. Слово до нащадків / О. А. Захаренко. – К.: СПД Богданова А. М., 2006. – 216 с.
6. Кобернік С. Концепція змісту освіти для європейсько-го виміру України. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua/school/method/581/>
7. Педагогічна технологія «Росток» [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rostok.org.ua>
8. Сухомлинский В. А. Как воспитать настоящего человека (Советы воспитателям) / В. А. Сухомлинский. – Київ: Рад. школа, 1975. – 236 с.

Анонсу

Світлана ОСТАПЕНКО, Наталія СТЕПАНОВА Лицей як середовище успішного особистісного розвитку

У статті розкрито сутність важливої педагогічної проблеми – як освітнє середовище лицю може стати майданчиком для успішного особистісного розвитку. Виконання цього завдання можливе за умови об'єднання кількох складових: конструктивного управління, команди вмотивованих односторонців – учнів, учителів, батьків, членів громади – та середовища, де можна було б застосовувати новітні сучасної освіти, експериментувати і творити.

Ключові слова: інноваційний розвиток, освітнє середовище, успішний учень.

Светлана ОСТАПЕНКО, Наталия СТЕПАНОВА Лицей как среда успешного личностного развития

В статье раскрыта сущность важной педагогической проблемы – как образовательная среда лицея может стать площадкой для успешного личностного развития. Выполнение этой задачи возможно при условии объединения нескольких составляющих: конструктивного управления, команды мотивированных единомышленников – учеников, учителей, родителей, членов сообщества – и среды,

где можно было бы применять новации современно-го образования, экспериментировать и творить.

Ключевые слова: инновационное развитие, образовательная среда, успешный ученик.

Svetlana OSTAPENKO, Natalya STEPANOVA
Lyceum as an environment of individual development

The purpose of the article is to describe the main idea of the important pedagogical problem – the way the

lyceum educational environment can perform as the basis for successful individual development. Realization of this task is possible if we summarize some of the factors: constructive management, the team of strong motivated associates – teachers, students, parents, community members – as well as local conditions, where it is possible to use new methods and technologies of the modern education, to experiment and create.

Keywords: educational environment, pedagogical experiment, innovation development, successful student.

Пізнання, Становлення, Успіх: нове обличчя сучасної школи

Олександр ЯРОШ,

директор Жашківської спеціалізованої школи №1 з поглибленим вивченням окремих предметів Жашківської районної ради Черкаської області

Найхарактерніша риса способу життя людини у XXI столітті – це динамізм, що зумовлює мінливість. Нині і окремим людям, і суспільству в цілому, щоб залишатися ефективним і успішним, треба постійно змінюватися, розвиватися і оновлюватися. Тому потрібно виховувати особистість, здатну сприймати мінливість сучасного світу як норму [5, с. 105]. Сучасне суспільство змінюється досить швидко, важко спрогнозувати навіть найближче майбутнє. У суспільстві знань, які також динамічно змінюються, неможливо передбачити, що знадобиться дитині в її повсякденному житті, а що – ні.

Сьогодні, як ніколи, гостро постала проблема осмислення нової освітньої філософії, яка орієнтує на пізнання людської душі, її життєвого потенціалу. У цьому контексті важливого значення набуває модернізація структури, змісту й організації освіти на засадах компетентнісного підходу, переорієнтація змісту освіти на цілі сталого розвитку, формування здоров'язбережувального середовища, екологізація освіти, валеологічна культура учасників навчально-виховного процесу; розвиток наукової та інноваційної діяльності в освіті; підвищення якості освіти на інноваційній основі. На нашу думку, це спонукає сучасний заклад освіти відмовитися від неефективних форм і методів навчання, прагнути оновлення змісту навчального матеріалу, адаптуватися до нового замовлення на освіту, дбати про власний імідж.

З огляду на це, у Жашківській спеціалізованій школі №1 першочерговим завданням є не накопичення дитиною інформації, а розвиток мислення, вміння аналізувати ситуацію, планувати результати, самостійно здобувати й переробляти інформацію, перетворювати знання на інструмент пізнання інших видів діяльності, вміння конструктивно взаємодіяти з іншими, *тобто провідним стає компетентнісно орієнтований підхід*. Одним із головних аспектів такого навчання є створення умов для реалізації кожним учнем *власної*

освітньої траєкторії, зумовленої його навчальними можливостями, інтересами, задатками та здібностями [4, с. 8].

Тому ідея нашого навчального закладу – творення школи успішної особистості, що сприяє розкриттю інтелектуального потенціалу, формуванню ключових компетентностей, загальнолюдських цінностей, почуття національної і власної гідності.

Школа – це життя, окрема країна в країні, де живуть, активно творять, працюють, мріють, реалізують себе учні та педагоги. Колектив Жашківської спеціалізованої школи №1 працює над створенням комфортного та пізнавального середовища, зорієнтованого на максимально можливий вияв і реалізацію творчого та інтелектуального потенціалу учнів і вчителів.

Як зазначає В. Г. Кремень, «інноваційність ... має прийти на зміну інертності і необґрунтованому консерватизму. Дитиноцентризм на загально-суспільному рівні стверджує не «показушне» гасло «Усе найкраще – дітям», а погляд на дитинство як повноцінне життя людини, на дитину як повноцінну особистість, рівноправного члена суспільства, визнає її індивідуальність і створює необхідні умови для її повноцінного розвитку. На принципах інноваційності і дитиноцентризму має будуватися вся освітня діяльність, вся система